

Henryk Szymiczek

Maryja i ewangelizacja w świetle nauczania dokumentu z Puebla

---

Salvatoris Mater 3/2, 188-200

2001

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Zbawienie, które w realiach Ameryki Łacińskiej rozumiane jest jako integralne wyzwolenie w Jezusie Chrystusie, dokonuje się w konkretnej rzeczywistości społeczno-ekonomiczno-politycznej, a dopełnione zostaje w rzeczywistości eschatologicznej. W osiągnięciu wolności, którą zapewnił Chrystus, człowiek partycypuje za pośrednictwem Kościoła, który jest uniwersalnym sakramentem zbawienia. Typem i figurą Kościoła jest postać Maryi, w której zbawienie w Jezusie Chrystusie osiągnęło pełnię. Maryi, Matce Jezusa i Kościoła, będącej przykładem „nowego człowieka” odkupionego przez Chrystusa oraz przykładem służebnicy wszystkich ludzi, wiele miejsca poświęca dokument końcowy Konferencji Ogólnej Episkopatu Ameryki Łacińskiej z Puebla¹.

1. Temat Maryi w dokumencie z Puebla

Henryk Szymiczek SVD

Maryja i ewangelizacja w świetle nauczania dokumentu z Puebla

SALVATORIS MATER
3(2001) nr 2, 188-200

Podstawową kategorią podejmowaną przez teologię latynoamerykańską w dokumentach Episkopatów jest zagadnienie wyzwolenia rozumianego w wymiarze społeczno-politycznym, antropocentrycznym i teologicznym².

Drogą prowadzącą do integralnego wyzwolenia człowieka, w ujęciu teologii dokumentów Konferencji Ogólnych Episkopatu Kościoła Ameryki Łacińskiej, jest

¹ Konferencja w Puebla de Los Angeles, której temat brzmiał: „Teraźniejszość i przyszłość ewangelizacji w Ameryce Łacińskiej”, została zainaugurowana w Meksyku 27 stycznia 1979 roku. W Konferencji uczestniczyło 356 duchownych i świeckich. Dokument końcowy składa się z 5 części, 14 rozdziałów i 1310 numerów. Cz. I: Analiza pastoralna rzeczywistości, cz. II: Odpowiedź Kościoła - ewangelizacja, cz. III i IV: Aplikacja pastoralna w Ameryce Łacińskiej, cz. V: Opcje pastoralne.

Puebla rozpoczyna refleksję od analizy rzeczywistości i ocenia tę sytuację w świetle kryterium prawdy o Jezusie Chrystusie, o Kościele i o człowieku. Przeżywanie tego misterium prowadzi do zaangażowania na rzecz ewangelizacji kultury. Wspomniana ewangelizacja wymaga dowartościowania religijności ludowej, zaangażowania w integralne wyzwolenie i promocję człowieka. Wymaga także głosicieli: laików, kapłanów, biskupów, rodzin, eklezjalnych wspólnot podstawowych, parafii, diecezji. Akcja eklezjalna jest planowana preferencyjnie na rzecz ubogich i młodzieży. Aby dokonała się przemiana rzeczywistości, konieczne są opcje pastoralne. Cała ta refleksja jest ześrodkowana wokół odpowiedzi na pytanie: Jak być chrześcijaninem w Ameryce Łacińskiej?

² Por. G. GUTIERREZ, *Teologia wyzwolenia. Historia, polityka i zbawienie*,

prawda o Bogu, o świecie, człowieku i Kościele³. Zagadnienie prawdy podejmowane jest w odniesieniu do Maryi Dziewicy, którą przedstawia się jako konkretną figurę, w której wszelkie wyzwolenie i uświęcenie człowieka i Kościoła osiąga punkt kulminacyjny⁴.

Dokument z Puebla podejmuje wątek soborowy, sytuując Maryję w dwóch kontekstach: eklezjologicznym oraz antropologicznym – „nowego człowieka”, którego odkryć możemy w Jezusie Chrystusie i w którego zostaliśmy wszczępieni poprzez sakrament chrztu świętego. W efekcie, rozwijając temat mariologiczny, wyraża myśl, że w Maryi proponuje się człowiekowi *oblicze nowego człowieka odkupionego przez Chrystusa, w którym Bóg przywraca, „w jeszcze cudowniejszy sposób”, pierwotną szczęśliwość raju*⁵. Na Konferencji w Puebla przedstawiono Maryję jako doskonały model bycia człowiekiem wiary, który uwierzył, że Słowo może stać się ciałem dla zbawienia świata. Snuto także refleksje nad ważniejszymi tematami doktryny mariologicznej Kościoła z perspektywy latynoamerykańskiej.

Temat Maryi omówiono w sekcji antropologicznej, będącej owocem przekonania biskupów o wielkim walorze ewangelizacyjnym reprezentowanym przez Maryję w całym Kościele, a w szczególności sposób w Ameryce Łacińskiej. Religijność maryjna wśród Latynoamerykanów jest szczególnie żywotna⁶. To Maryja swoim przykładem wiary stała się modelem pełnej realizacji człowieka stworzonego na obraz i podobieństwo Boże. Ona jest częścią orędzia transcendentnej nowości chrześcijańskiej, stanowiąc integralną część kultury Ameryki Łacińskiej⁷. Prezentacja osoby Maryi w dokumentach z Pue-

Warszawa 1976, 45n. Także por. J.C. SCANNONE, *Das Theorie-Praxis-Verhältnis in der Theologie der Befreiung*, w: *Befreinde Theologie. Der Beitrag Lateinamerikas zur Theologie der Gegenwart*, red. K. RAHNER, Stuttgart 1979, 79.

³ Por. JAN PAWEŁ II, *Przemówienie inauguracyjne III Konferencję Generalną Episkopatu Ameryki Łacińskiej*, w: *Nauczanie Papieskie* (styczeń-czerwiec 1979), t. II,1, Poznań 1990, 83-89.

⁴ Por. *La evangelización en el presente y en el futuro de America Latina. Documentos de Puebla. III Conferencia General del Episcopado Latinoamericano*, Florida 1979, 333 (dalej: DP).

⁵ Por. DP 298.

⁶ W dokumencie „De Consulta a las Conferencias episcopales para la tercera Conferencia General del Episcopado Latinoamericano” wyrażona jest myśl o szczególnej roli Maryi w procesie ewangelizacji Ameryki Łacińskiej. Ewangelia została ogłoszona i przedstawiona przez Maryję rdzennej ludności w sposób bardzo konkretny w objawieniach w Guadalupe. Jej objawienie i przesłanie ukonstytuowało „wielki znak” matczynego oblicza pełnego miłosierdzia i bliskości Boga. Wskazało także, że tajemnica Maryi stała się siłą humanizującą ubogich, którzy znajdują w niej uzasadnienie swojego powołania do bycia wybranymi przez Boga. Stąd chodzi o to, by miejsca kultu maryjnego nie były jedynie miejscami pielgrzymowania, lecz symbolem braterstwa, które ożywia i tworzy przyszłość pełną nadziei. Por. DP 282, 699-703.

⁷ Teologowie latynoamerykańscy uważają, że u początków powołania chrześcijańskiego

bla w kontekście ewangelizacji wydaje się słuszna, gdyż w Jej osobie Ewangelia staje się „bardziej ciałem” i „bardziej sercem”⁸.

2. Maryja przykładem „nowego człowieka” odkupionego przez Chrystusa

Aby zrozumieć wymiar teologiczny wypowiedzi mariologicznej: „Maryja przykładem nowego człowieka”, trzeba zapoznać się z kontekstem, w jakim ją sytuuje omawiany dokument końcowy. Puebla potwierdza wszystkie te wypowiedzi, które odnosiły się do „człowieka odnowionego w Chrystusie”, dodając temat „nowego człowieka” jako obrazu Chrystusa zmartwychwstałego⁹. Człowiek jest powołany do ciągłej przemiany swojego życia według wartości Ewangelii i życia duchem błogosławieństw w służbie bliźnim¹⁰. Teksty z Puebla powołują się bezpośrednio na *List do Kolosan* 3, 10 akcentując, że człowiek odnowiony przez chrzest jest nowym stworzeniem na podobieństwo Zmartwychwstałego¹¹. Czyniąc to odniesienie, ma się na uwadze, że sam Chrystus jest „Nowym Człowiekiem” (Ef 2, 15). Do

---

ludów Ameryki Łacińskiej jest Maryja. Pobożność maryjna wyrosła niejako z jedności kulturowej Latynosów. Teologowie uważają, że stało się tak dzięki Opatrzności, która zawsze ujmuje się za ubogimi. Por. N. GIRALDO, *La devocion de la Inmaculada Concepcion en el Pueblo latinoamericano*, w: CELAM, *Nuestra Senora de America*, Bogota 1986, nr 6 i 7 (s. 28).

⁸ Por. C.I. Gonzalez uważa, że dokument końcowy z Puebla nie optuje za ewangelizacją, która ograniczałaby się do znajomości treściowej Ewangelii i nawrócenia serca. Dokument ujmuje grzech w potrójnym wymiarze: w odniesieniu do Boga, w indywidualnych kontaktach międzyludzkich, w relacjach społeczno-ekonomiczno-politycznych. Nawrócenie, pozostając w ścisłej relacji do pojęcia grzechu, polega na nawróceniu serca i przemianie grzesznych struktur. Te trzy elementy traktowane są komplementarnie i warunkują prawdziwe nawrócenie. Wyzwolenie, które jest przywróceniem wolności, powinno dokonać się w ramach misji wspólnoty eklesjalnej. W tym kontekście sytuuje się sekcja poświęcona miejscu Maryi w ewangelizacji ludów. Por. C.I. GONZALEZ, *Maria, Evangelizada y Evangelizadora*, Bogota 1988, 411; G. GUTIERREZ, *Teologia wyzwolenia...*, 182; por. DP 282.

⁹ W Dokumentach z Puebla, w numerze 445, znajdujemy tekst, który jest zarysowaniem tematyki przedstawiającej „nowego człowieka”, jako stworzenia kierowanego przez Ducha Świętego, który ma swoje źródło w otwartym sercu Chrystusa Zmartwychwstałego.

¹⁰ Por. DP 339, 1308.

¹¹ Tekst końcowy z Puebla chce ustosunkować się do niektórych nurtów teologii wyzwolenia redukujących temat „nowego człowieka” do wymiaru społeczno-politycznego. G. Gutierrez podkreśla, że wyzwolenie oznacza stawanie się ludzkości, rozumianej jako jej emancypacja w ciągu historii, zorientowanej na społeczność jakościowo różną, w której człowiek będzie wolny od wszelkiego serwilizmu i będzie podmiotem swojego własnego przeznaczenia. Oznacza to poszukiwanie „nowego człowieka”. Po tym rozumowaniu natychmiast przytacza

zjednoczenia z Nim wszyscy jesteśmy powołani. Uczestnicząc w Jego nowym życiu, jesteśmy w Niego wszczępieni, stając się nowym stworzeniem¹². Biskupi wskazali na doniosłość doktryny św. Pawła o Jezusie Chrystusie jako „nowym Adamie”, z którym rozpoczyna się nowa historia, kończąca się pełnym uczestnictwem w życiu Boga¹³. Ta nowość człowieka jest dziełem Ducha Świętego, który poucza świat o grzechu i prawdzie. Bez tego impulsu Ducha Świętego, człowiek nie byłby zdolny do postępowania drogą Bożych przykazań (Rz 8, 14), co nie wyklucza konieczności współpracy z Bogiem człowieka wolnego, odnowionego wewnątrz. Odkupienie człowieka, które dokonało się w Chrystusie, umożliwia na nowo podjęcie służby bliżnim, co staje się kryterium i miarą, według której Chrystus będzie nas sądził. To zagadnienie konstytuuje nową ważną rzeczywistość „nowego stworzenia”¹⁴.

3. Maryja cała należąca do Chrystusa i z Chrystusem – służebnicą wszystkich ludzi

Konferencja w Puebla de Los Angeles, analizując teksty Konstytucji *Lumen gentium*, mówi o Maryi jako modelu człowieka odnowionego w Chrystusie. Jej figura konstytuuje „wielki znak”, oblicze Matki Miłosierdzia, mówi także o bliskości Boga i zaprasza do ko-

---

wypowiedź Ernesto „Che” Guevara, w której przedstawia konieczność tworzenia „nowego człowieka” poprzez metody różne od konwencjonalnych. U klasyka teologii wyzwolenia pojawia się temat „nowego człowieka” w kontekście konieczności akceptacji ideologii socjalistycznej. Tego poszukiwania nie można czynić na drogach kapitalizmu, lecz rewolucji socjalnej prowadzącej do tworzenia nowego człowieka na drodze ciągłej rewolucji kulturalnej. Przemiana struktur i tworzenie „nowego człowieka” nie jest możliwe ani autentyczne, jeżeli nie zaangażuje się uciskany lud, który powinien dokonać przemiany na podstawie dowartościowania własnych wartości kulturowych. Por. G. GUTIERREZ, *Teologia wyzwolenia...*, 132.

¹² Św. Paweł używa w listach określenia „nowe stworzenie” w odniesieniu do nowego sposobu bycia człowiekiem w Chrystusie. Mówiąc o stworzeniu, wskazuje na dzieło Boga w człowieku, nie zaś jako rzeczywistość, którą człowiek może osiągnąć własnymi siłami czy inicjatywą. W 2 Kor 5, 17 św. Paweł mówi: *jeśli więc kto pozostaje w Chrystusie, jest nowym stworzeniem. To, co dawne, minęło, a oto (wszystko) stało się nowe*. Kontekst wskazuje na pojednanie dokonane przez Boga z człowiekiem poprzez śmierć Jego Syna. Od tej pory *ci, co żyją, mają żyć już nie dla siebie, ale dla Tego, który za nich umarł i zmartwychwstał*. Ten aspekt jest kluczowym elementem dla bycia „w Chrystusie”. Kiedy człowiek jest w Chrystusie i za Jego pośrednictwem staje się „nowym stworzeniem”, dokonuje się transformacja, która jest konsekwencją naszego bycia w pokoju z Bogiem. Por. L.F. LADARIA, *Antropologia teológica*, Roma 1983, 396.

¹³ Por. DP 197.

¹⁴ Por. W. KASPER, *Jesus, el Cristo*, Salamanca 1978, 267-268.

munii z Nim¹⁵. Opis ten ukazujący rolę Maryi w Kościele, przedstawia fundamentalny element teologii maryjnej. Maryja jest świątynią i sanktuarium Boga, albowiem *przy zwiastowaniu anielskim poczęła i w sercu, i w ciele Słowo Boże i dała światu Życie, uznawana jest i czczona jako prawdziwa matka Boga i odkupiciela [...]. Jednocześnie zaś złączona jest ze wszystkimi ludźmi, którzy mają być zbawieni, pochodzeniem z rodu Adama*¹⁶. Obecność Ducha Świętego w Maryi czyni z Niej znak i dar miłości osobowej Ojca i Syna, który manifestuje się jako bliskość tajemnicy obecności Trójcy w człowieku. Jawi się jako powołanie do zbawienia ofiarowanego w misterium paschalnym Jezusa, będąc siłą dającą impuls do życia Bożego otrzymanego na mocy łaski, która ma się objawiać i wyrażać przez autentyczne braterstwo między ludźmi.

Tajemnica Maryi jest historią posłuszeństwa i całkowitej dyspozycyjności wobec Boga, prostej i głębokiej wiary potwierdzonej wiernością. Jako doskonała uczennica, otwiera się na Słowo Boże i pozwala napęłnić się Jego dynamizmem¹⁷. Postawa ta naznaczona jest współpracą w dziele zbawczym Boga, aby ludzie doszli do dojrzałości i pełni w Chrystusie, w solidarnej i bezinteresownej służbie całej ludzkości¹⁸.

W Maryi objawia się łaska Boża, która działając w człowieku respektuje jego wolność, pozostawiając miejsce na zdolności i możliwości oraz na odpowiedzialność¹⁹. Maryja konstituuje pierwociny człowieka odkupionego, który otrzymał owoce zbawienia, dokona-

¹⁵ Por. DP 282.

¹⁶ LG 53.

¹⁷ Podczas spotkania plenarnego w Puebla mons. German Schmitz apelował, aby mieć na uwadze to, o czym mówi *Marialis cultus* w numerze 37., gdzie Maryja jest przedstawiona jako pierwsza i najwierniejsza uczennica Jezusa. Misterium Maryi należy przedstawić jako pielgrzymia idącego do wiecznej ojczyzny budującego i współpracującego z miastem ziemskim. Myślę, że ta perspektywa może pomóc wielu odnowić relację osobową z Maryją Matką Boga i naszą Matką. Por. DP 287, 292, 296.

¹⁸ C.I. Gonzalez podkreśla uwzględnienie fundamentalnych elementów wolności człowieka, takich jak: litość, zrozumienie, obecność w radościach i cierpieniach, nadziejach i porażkach człowieka dnia dzisiejszego, przede wszystkim ubogich i tych, którzy cierpią. Na tej drodze Maryja jest przewodniczką przez swoją miłość macierzyńską, tak pełną jak pełnia łaski, która wyzwala z egoizmu. Jej realne cierpienia i radości są życiem matki, która towarzyszy swojemu Synowi w misji mesjańskiej. W dokumentach przygotowawczych do Konferencji w Puebla zawarte są wątki mariologiczne wielkiej wagi dla Kościoła latynoamerykańskiego. Dokument końcowy zawiera elementy korespondujące z drogą wyznaczoną przez Sobór Watykański II, sytuując mariologię w ramach rozdziału eklezjologicznego. Dokument roboczy zawierał elementy mariologii, autonomicznie w stosunku do eklezjologii i poza refleksją doktrynalną.

¹⁹ Por. DP 293.

nego przez Jezusa Chrystusa. Żyje w miłości i przemienia swoją egzystencję w pełną z Nim komuniją, która zakłada komuniją z braćmi i odpowiada w sposób wolny na powołanie Boże²⁰.

Zjednoczenie Maryji z Chrystusem podczas ziemskiego życia przedłuża się w wiecznej partycypacji królowania Zmartwychwstałego w chwale, tam Maryja wstawia się za nami miłością macierzyńską. To zjednoczenie jest charakterystyczne dla „nowego człowieka”, który jak Maryja powołany jest do „służby Panu”, zwiastuje słowem Dobrą Nowinę, potwierdzoną życiem. Służba ta objawia się najpełniej w służbie najbardziej potrzebującym, a szczególnie ubogim²¹. Maryja, spełniając Boże upodobanie, jest „modelem nowego człowieka”, cała w swoim życiu należy do Niego, jest z Nim. Jest służebnicą wszystkich ludzi i zaprasza:

- aby rozwijać życie Boże otrzymane w Kościele – Ludzie Bożym przez chrzest, wyzwalając społeczność od fałszywych bożków stworzonych przez człowieka;
- aby osiągnąć autentyczne wyzwolenie w Chrystusie;
- aby być twórcą historii, stawiając czoła problemom, zachowując dynamizm życia, przewyżczać pasywność i fałszywą rezygnację;
- aby zaangażować się na rzecz wyzwolenia człowieka, w sposób szczególnie najuboższego i potrzebującego, szukając jednocześnie przemiany społeczności²².

4. Maryja najwyższą realizacją ewangelizacji²³

W numerze 167 jest mowa o Kościele: *Kościół, tajemnica komunii. Kościół – Lud Boży, będąc w służbie człowiekowi, kontynuuje na przestrzeni historii dzieło ewangelizacji, proklamując wszystkim ludziom Dobrą Nowinę. Zaś w następnym numerze czytamy: Maryja jest dla Kościoła powodem radości i źródłem inspiracji, gdyż jest Gwiazdą ewangelizacji i Matką Ludów Ameryki Łacińskiej*²⁴.

4.1. Maryja Matką i modelem Kościoła

Na kontynencie latynoamerykańskim głosi się Ewangelię, przedstawiając Dziewicę Maryję jako najgłębszą jej realizację. Od samych

²⁰ Por. DP 292, 295.

²¹ Por. DP 300.

²² DP 293, 281, 295, 294, 1144.

²³ DP 168, 282-303, 282, 333.

²⁴ DP 168.

początków Jej ukazania się i wstawiennictwa w Guadalupe – Maryja konstrytuje wielki znak matczynego oblicza pełnego miłosierdzia. Jest znakiem bliskości Ojca i Chrystusa, i zaprasza nas do wejścia w komunie z Nimi. Maryja była również głosem, który dał impuls do jedności między ludźmi. Podobnie jak Guadalupe, inne sanktuaria maryjne kontynentu są znakami spotkania wiary Kościoła z historią latynoamerykańską²⁵.

Paweł VI potwierdza, że pobożność maryjna leży *w samej naturze kultu chrześcijańskiego*²⁶. To doświadczenie, jak zaznacza Jan Paweł II, przynależy do intymnej „tożsamości ludów” Ameryki Łacińskiej²⁷. Lud Boży wie, że spotyka Matkę Bożą we wspólnocie eklezjalnej. Pobożność maryjna była często motywem, kryterium łączącym wiernych w tych obszarach Kościoła, gdzie brak było odpowiedniej opieki pastoralnej²⁸.

4.2. Maryja, Matka Kościoła

Kościół *pouczony przez Ducha Świętego czci Maryję jako ukochaną Matkę, miłością synowską*²⁹. W tej wierze papież Paweł VI ogłosił Maryję „Matką Kościoła”³⁰. Objawiła się nam godna podziwu płodność Maryi. Staje się Matką Boga, Chrystusa historycznego w „fiat zwiastowania”, kiedy Duch Święty okrył Ją swoim cieniem³¹. Jest Matką Kościoła, gdyż jest Matką Chrystusa, Głowy Mistycznego Ciała. Poza tym jest naszą Matką *ze względu na współdziałanie swoją miłością*³² w momencie, w którym serce przeszło do Chrystusa i narodziła się rodzina odkupionych: *dlatego jest naszą Matką w porządku łaski*³³. Jest życiem Chrystusa, który uobecnił się chwalebnie w wieczerniku, w dzień Zesłania Ducha Świętego, gdzie Maryja prosiła za Kościół Ducha Świętego Ożywiciela.

Maryja nie tylko wstawia się za dziećmi Kościoła. Ona ma serce zdolne ogarnąć cały świat, dlatego wstawia się przed Panem historii za

²⁵ DP 282.

²⁶ Por. DP 283; MC 56.

²⁷ Por. JAN PAWEŁ II, *Homilia podczas Mszy świętej w sanktuarium Matki Bożej* (Zapopan, 30.01.1979), w: *Nauczanie Papieskie* (styczeń-czerwiec 1979), t. II, 1, Poznań 1990, 114.

²⁸ Por. DP 284.

²⁹ LG 13.

³⁰ Por. AAS 1964, 1007, nr 286.

³¹ Por. DP 287.

³² LG 53.

³³ TAMŻE, 61.

wszystkimi ludami. Zauważa to wiara religijności ludowej, która oddaje się Maryi jako Królowej-Matce, powierzając Jej nasze narody³⁴.

Podczas gdy pielgrzymujemy, Maryja jest dla nas wychowawczynią w wierze³⁵. Zwraca uwagę, aby Ewangelia przeniknęła nasze codzienne życie i byśmy przynosili owoce świętości. Ma być dla nas – podkreśla dokument z Puebla – za każdym razem intensywniej, pedagogiem Ewangelii w Ameryce Łacińskiej³⁶.

4.3. Maryja modelem Kościoła

Maryja – Matka ożywia synowskie serce. W tej formie prowadzi nas do rozwoju życia zapoczątkowanego na chrzcie, mocą którego staliśmy się synami. W podobny sposób ten matczyzny charyzmat powoduje w nas wzrastanie braterstwa. W ten sposób Maryja sprawia, że Kościół staje się rodziną³⁷.

Magnificat jest zwierciadłem duszy Maryi³⁸. W tym poemacie osiąga swój punkt kulminacyjny duchowość ubogich Jahwe i profetyzm Starego Przymierza. Jest to kantykt, który zapowiada Ewangelię Chrystusa, stanowiąc preludeum Kazania na Górze. Maryja samą siebie przedstawia jako kobietę bezsilną, ale pokładającą całą swą nadzieję w miłosierdziu Ojca. W *Magnificat* manifestuje się jako model dla tych, którzy nie akceptują sytuacji grzechu i śmierci ani sytuacji degradujących życie indywidualne i społeczne, ale proklamują razem z Nią, że Bóg „podnosi ubogich” i jeśli zachodzi konieczność „zrzuca władców z tronów”³⁹.

Niepokalanie poczęta odsłania nam oblicze „nowego człowieka” odkupionego przez Chrystusa, w którym Bóg odnawia „w jeszcze cudowniejszy sposób” projekt raj. W zwiastowaniu manifestuje się znaczenie i przeznaczenie ciała uświęconego przez łaskę. Maryja wniebowzięta z ciałem i duszą, obecnie króluje, wstawiając się za ludźmi, pielgrzymami w historii. Te prawdy i tajemnice oświecają kontynent, na którym godność człowieka nie jest szanowana, a wielu chrześcijan oddaje się pasywnemu fatalizmowi⁴⁰.

Paweł VI ujął wielkość służby Maryi w słowach korespondujących z realiami Ameryki Łacińskiej: *może być uważana za tę dziel-*

³⁴ Por. DP 289.

³⁵ Por. LG 63.

³⁶ Por. DP 290.

³⁷ Por. DP 295.

³⁸ Por. DP 297.

³⁹ Por. JAN PAWEŁ II, *Homilia podczas Mszy świętej...*, 116.

⁴⁰ Por. DP 298.

ną niewiastę, która doświadczyła ubóstwa i cierpień, pośpiesznej ucieczki i wygnania (por. Mt 2, 13-23). Te koleje losu nie uchodzą zapewne uwagi tych, którzy wiedzeni duchem Ewangelii popierają wysiłki każdego człowieka i całej społeczności na rzecz uwolnienia się od tego rodzaju sytuacji życiowej⁴¹. Maryja nie ukaże się im jako Matka troszcząca się tylko o swego jedyne go, Boskiego Syna, lecz jako niewiasta, za sprawą której zrodziła się wiara społeczności apostołskiej w Chrystusa i której macierzyńskie posłannictwo stało się powszechnym na Górze Kalwarii (por. J 2, 1-12; 19, 25-27).

Kościół latynoamerykański jest świadomy, że *konieczna jest ewangelizacja, realizowana nie w sposób dekoracyjny czy powierzchowny*⁴². Kościół z nowym światłem wiary i przykładem Maryi, chce ewangelizować w sposób integralny, sięgając do korzeni kultur. W ewangelizacji kultur kieruje się do Maryi, aby Ewangelia stała się bardziej ciałem, bardziej sercem Ameryki Łacińskiej. To jest godzina Maryi, czas nowej Pięćdziesiąticy, której Ona przewodzi, ze swoją modlitwą, gdy pod opieką Ducha Świętego Kościół rozpoczyna nowy etap pielgrzymowania⁴³. Oby Maryja była na tej nowej drodze *zawsze odnawiającą gwiazdą Ewangelizacji*⁴⁴.

5. Maryja służebnicą Pana

Maryja w dokumencie z Puebla jest przedstawiona jako model służby eklesjalnej w Ameryce Łacińskiej⁴⁵. Dziewica Maryja stała się służebnicą Pana. Pismo święte przedstawia Ją, jako tę, która idąc służyć Elżbiecie, gdy ta spodziewa się narodzin „największego, który narodził się z niewiasty”, ogłasza jej Ewangelię zawartą w słowach *Magnificat*. W Kanie Galilejskiej dostrzega potrzeby ludzi zgromadzonych na przyjęciu i Jej prośba sprawia, że budzi się wiara w sercach uczniów Jezusa i *uwierzyli w Niego* (por. J 2, 11). Cała Jej służba człowiekowi jest otwarciem go na Ewangelię i zaproszeniem do posłuszeństwa: *Uczyńcie wszystko, cokolwiek wam powie* (J 2, 5).

---

⁴¹ Por. DP 302.

⁴² EN 20.

⁴³ Por. DP 303.

⁴⁴ EN 81.

⁴⁵ Por. DP 300.

6. Maryja, Matką Kościoła, bez której nie można mówić o Kościele

Wierzący Lud Boży rozpoznaje w Kościele rodzinę, która ma swoją matkę, Matkę Boga. W Kościele potwierdza swój instynkt ewangeliczny, według którego Maryja jest doskonałym modelem chrześcijanina, idealnym podobieństwem Kościoła⁴⁶.

Maryja jest prawdziwie Matką Kościoła. Paweł VI wywodzi swoją maksymę z tradycji, która mówi, że *nie można mówić o Kościele, jeżeli nie jest w nim obecna Maryja*⁴⁷. Chodzi o obecność kobiety, która tworzy przestrzeń rodzinną, wolę przyjęcia i akceptacji życia, miłości i szacunku. Jest to obecność „sakramentalna” o macierzyńskich rysach Boga. Jest to rzeczywistość dogłębnie ludzka i święta, która wzbudza w wierzących błagania czułości, bólu i nadziei⁴⁸.

7. Bez Maryi Ewangelia nie wciela się w świat

Za pośrednictwem Maryi, Bóg stał się ciałem, wkroczył w historię, aby utworzyć Lud Boży. Ukonstytuował centrum historii, którym jest narodzony z Niewiasty. Ona jest punktem łączącym niebo z ziemią. Bez Maryi Ewangelia nie byłaby „wcielona”, ale bezkształtna i przerażająca się w ideologię czy spirytualistyczny racjonalizm⁴⁹.

8. Maryja modelem Kościoła przez wiarę i Matką nowego życia⁵⁰

Według planu Boga, w Maryi *wszystko odnosi się do Chrystusa i wszystko jest zależne od Niego*⁵¹. Całe Jej życie jest w pełnej komunii z Synem. Ona wypowiedziała swoje „tak” zamysłowi Boga, Jego projektowi miłości. W wolności zaakceptowała zwiastowanie i była wierna swojemu słowu aż do cierpienia na Golgocie. Była wierną towarzyszką Pana na wszystkich Jego drogach. Boże macierzyństwo doprowadziło Ją do całkowitego wydania siebie. Był to hojny dar, oświe-

⁴⁶ Por. DP 285n.

⁴⁷ Por. MC 28.

⁴⁸ Por. DP 291.

⁴⁹ Por. DP 301.

⁵⁰ Por. DP 292, 296, 288.

⁵¹ MC 25.

cający i stały. Nawiązała historię miłości Chrystusa intymną, świętą i jedyną, która punkt kulminacyjny osiąga w chwale⁵².

Maryja w porządku wiary stanowi wyjątkowy, nadzwyczajny model Kościoła (por. Mk 3, 31-34). Jest przykładem wiary, objawiającej się jako dar, otwartość, odpowiedź i wierność. Jest doskonałą uczennicą otwartą na rzeczywistość słowa Bożego, którą przenika dynamizm: jeżeli nie rozumie i jest zaskoczona, nie odrzuca go, ani też nie neguje, lecz medytuje je i zachowuje (por. J 2, 51)⁵³. Gdy to słowo wydaje się „mową twardą”, ufa, że takie są wymagania w dialogu wiary człowieka z Bogiem. Tak było podczas odnalezienia Jezusa w świątyni, w Kanie Galilejskiej, gdy Syn początkowo odrzuca Jej prośbę (por. J 2, 4). Taka wiara daje Jej impuls do obecności na Kalwarii i przyłączenia się do cierpienia krzyża, jako jedynego drzewa życia. Ze względu na wiarę Maryja Dziewica jest wierną służebnicą, w której wypełniają się największe błogosławieństwa: *błogosławiona jesteś, któraś uwierzyła* (Łk 1, 45)⁵⁴.

Kościół poprzez dzieło ewangelizacji rodzi do wspólnoty Kościoła nowe dzieci. Ten proces, który zawiera się w „transformacji od wewnątrz” w „odnawianiu całej ludzkości” jest autentycznym powtórnym narodzeniem⁵⁵. W tym darze łaski, który ciągle się powtarza, Maryja jest naszą Matką. Ona - chwalebna w niebie, działa nadal na ziemi. Uczestnicząc w dostojności Chrystusa Zmartwychwstałego, swoją miłością matczyną *opiekuje się braćmi Syna swego, pielgrzymującymi jeszcze [...] póki nie zostaną doprowadzeni do szczęśliwej ojczyzny*⁵⁶. Opieka ta ma na celu doprowadzenie chrześcijan do życia w pełni Chrystusa⁵⁷.

9. Maryja aktywną współpracownicą w dziele odkupienia

Maryja, powołana do uczestnictwa w życiu Jezusa, jest ściśle związana z dziełem swojego Syna. Całkowicie posłuszna woli Bożej nie była kobietą biernie dźwigającą krzyż ludzkich spraw ani ulegającą wyobcowanej religijności⁵⁸. Nie jest jedynie godnym podziwu

⁵² Por. DP 292.

⁵³ Por. DP 296.

⁵⁴ Por. TAMŻE.

⁵⁵ EN 18.

⁵⁶ LG 62.

⁵⁷ Por. J 10, 10; Ef 4, 13; DP 288.

⁵⁸ Por. MC 37.

owocem odkupienia, ale również aktywnie współdziałała w dziele odkupienia. W osobie Maryi manifestuje się w sposób jasny, że Chrystus nie unicestwia kreatywności swoich naśladowców. Ona, zjednoczona z Chrystusem, rozwija wszystkie swoje zdolności, dochodząc do bycia nową Ewą razem z nowym Adamem. Maryja przez swoją wolną współpracę w nowym Przymierzu z Chrystusem, jest razem z Nim w centrum historii. Ze względu na tę komunie i partycypację, Niepokalana Dziewica żyje obecnie zanurzona w Tajemnicy Trójcy, uwielbiając chwałę Boga i wstawiając się za ludźmi⁵⁹.

10. Maryja służebnicą ludzi i wzorem kobiety

Obecnie, gdy Kościół latynoamerykański chce wyznaczyć nową drogę w wierności Panu, patrzymy na figurę Maryi żyjącej w Kościele. Ona uczy nas, że dziewictwo jest ekskluzywnym darem Jezusa Chrystusa, w którym wiara, ubóstwo i posłuszeństwo Panu stają się owocne dzięki działaniu Ducha Świętego. W ten sposób również Kościół chce być Matką wszystkich ludzi, nie kosztem miłości Chrystusa, tylko ze względu na całkowitą i osobistą komunie z Nim. Macierzyńskie dziewictwo Maryi łączy w misterium Kościoła dwie rzeczywistości: „cała Chrystusa i z Chrystusem” i „cała służebnicą ludzi”. Milczenie, kontemplacja i adoracja, które inicjują odpowiedź na posłanie, stanowią najbardziej owocną ewangelizację ludów⁶⁰.

Maryja jest kobietą, „błogosławioną między niewiastami”. W Niej Bóg potwierdził godność kobiety w wymiarach niewyobrażalnych. W Maryi Ewangelia przeniknęła kobiecość, odkupiła ją (redimio) i wywyższyła (exalto). To stanowi ważny element dla naszego horyzontu kulturowego, w którym kobieta powinna być traktowana z godnością, a jej prace użyteczne zyskują wyższą i dobitniejszą rangę. Maryja jest gwarantem wielkości i godności kobiety, ukazuje specyficzną rolę bycia kobietą, która jest powołana do bycia osobą, którą charakteryzuje oddanie - uświęcające ciało i ucieleśniające ducha⁶¹.

***

Puebla przedstawia Maryję jako Matkę Boga i Matkę Kościoła, doskonały model zjednoczenia i wierności Jezusowi Chrystusowi.

⁵⁹ DP 293.

⁶⁰ DP 294.

⁶¹ Por. DP 294, 299, 844.

Ukazuje Ją jako nauczycielkę wiary i autentycznego wyzwolenia⁶².
Swoim „tak” wypowiedzianym przy zwiastowaniu i potwierdzonym
przez życie, aż do oddania swojego Syna w ręce Ojca na krzyżu, uczy
chrześcijan, jaką powinna być odpowiedź zgodna z Jego wolą.

Ks. dr Henryk Szymiczek SVD

ul. Jagiellońska 45
PL - 20-950 Lublin

Maria e l'evangelizzazione nella luce dell'insegnamento di Puebla

(Riassunto)

Il documento di CELAM (Puebla 1979) affronta il problema dell'evangelizzazione nel contesto della Chiesa latinoamericana. Nel testo finale della Conferenza dei vescovi troviamo anche l'insegnamento sulla Vergine Maria vista nella prospettiva ecclesiologicala ed antropologica.

Maria è l'esempio dell'uomo nuovo redento da Cristo; totalmente appartiene a Lui e con Lui è la serva degli uomini. Maria di Nazaret come Madre e modello della Chiesa appare in essa come Stella dell'evangelizzazione. Senza di Lei non si può parlare della Chiesa e non è possibile „incarnare” il Vangelo nella storia. Maria come Madre nella vita nuova collabora attivamente nell'opera della redenzione, serve la gente ed è il modello della donna. Per tutti è la maestra della fede e dell'autentica liberazione.

---

⁶² Ten aspekt został zaproponowany przez Episkopat z Chile jako pomoc w przygotowaniu dokumentu roboczego – Puebla. Wychodząc od tajemnic maryjnych i obecności Maryi w Kościele, podkreślono elementy odnoszące się do znaczenia i miejsca Maryi w Kościele jako doskonałego modelu zjednoczenia i wierności Chrystusowi. Jest Ona wielką nauczycielką chrześcijan, których potrzebuje Ameryka Łacińska.